

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za Dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism ne sprejemamo. Izhajajo vsak četrtak. Naročnina letna 60 Din. za inostranstvo 80 Din. Članek sekcije J. U. U. plačajo list in članarina. Oglaš po ceniku in dogovoru, ena vsaka posebej. Pošt. štev. 17.197. Telefon 3112

Pred novimi namestitvami in premestitvami učiteljstva.

Namestitve in premestitve učiteljstva so najtežji in najdelikatnejši del personalne prosvetne politike.

Zgodovina učiteljskega stanu nas uči, da se je s koruptivnimi namestitvami zanašalo največjemore v učiteljski stan. Svoje čase so uporabljali namestitveni in premestitveni politične stranke kot sredstvo, da so si z njimi pridobile strankarske pristaje in so si utrjevale svojo strankarsko moč. Niso pomislile, da s tem korumpirajo učiteljski stan in z njim zanašajo nemoralo tudi v narod. Ob razpisu in razporedu pri namestitvah so vplivale na svoje eksponente na merodajnih mestih, ki so prestevali kosi vsakega učitelja, ali je več »liberalnih« ali »klerikalnih« ter so na podlagi tega nameščali na boljše mesta same svoje pristaje v poedinah krajih brez ozira na strokovne sposobnosti in določbe zakona.

Za zlo moramo smatrati, da se je v poedinah dobah dajalo pri namestitvah tudi prednost vsem mogočim izvenšolskim ozirom in momentom, s katerimi so prihajali poslanci in laiki pred oblast ter so se vmešavali v učiteljska nameščanja in premestitva. Uradniki na merodajnih mestih so sami odpirali glede namestitve vrata lajskim osebam, ker so se ozirali na njih zahteve in pripombe ter so jim dajali pojasnila v zadevah, ki se njih niso niti tikale in v katerih je še vprašanje, ako so se imeli sploh pravico vtikati in zahtevati pojasnil. S tem se je rahljalo korektno službeno poslovanje in se je uničila vsaka službena in uradna tajnost, pa bodisi se v tako poverljivih zadevah.

Bridki so spomini marsikaterega učitelja, ki je bil žrtve tedanjih razmer — na te žalostne čase.

Kdo je več trpel pri tem kot učiteljstvo in šola sama.

Službene in strokovne vrednote so izgubljale popolnoma svojo vrednost in ni dobil službe oni, ki je bil dober in najboljši učitelj v šoli in izven nje, temveč oni, ki je prednjačil po vseh drugih vrednotah — četudi so bile za šolo in prosveto dvomljive vrednosti.

Zakon in službeni predpisi se niso upoštevali in so izgubili svojo vrednost, razpisi se postali iluzorni in strah je moralo postajati vsakega resno mislečega šolnika za šolo, ker je rodilo to vedno huje reakcije in zarezavalo vedno globlje brazde nemorale našega javnega šolskega življenja.

Kar se ni širilo nemorale v javni obliki se je razširjala ista še bolj z namestitvami »pod roko ali pod klobukom«, pri čemer so sodelovali vsi mogoči tajni »minerji«, ki so polagali »mine« pod službeno in stanovsko moralo učiteljstva in s tem pod zdravo prosvetno personalno politiko in bodočnost zdravega razvoja jugoslovanske šole. Trkali so ti »minerji« na vrata oblasti pod firmo raznih strank, pod firmo raznih strankarskih in nacionalnih društev ali pod firmo osebnega prijateljstva in stikov z raznimi »visokimi« osebnostmi in funkcionarji in z njihovimi vizitkami — in odpirali so se jim vrata na stečaj ter se jim je ugodilo vse...

Strah in mraz pretresa človeka, ko pomisli na te čase!

Ali je čuda, če so se pričeli pod takimi razmerami učitelji posluževati potov, ki so jim bila edina možna za doseg ciljev, ker po zakonu in redni poti niso mogli doseči svojih pravic? Ali je čuda, če je bil s poedinici v nevarnosti celokupen učiteljski stan, da podleže nemoralu?

Bogu bodi hvala, da je učiteljski stan sam prvi izprevidel pogubonost nadaljevanja take poti in se je sam uprl taki personalni prosvetni politiki ter je pokazal, da se nadalje korumpirati ne da in se je odločil sam pričeti s čiščenjem ter razgaljati one, ki so bili odgovorni in krivi tega razmera!

Pozneje je učiteljstvo izgubilo stalnost na službenem mestu. Pravi razpisi službenih mest, ki so nekoč dajali šolstvu neko stalnej-

šo in trdnjšo podlago in vrednost so prenehali. V vseh dobah so se pa vršila tudi prideljevanja učiteljstva. S tem je pa nastal kaos, da niti učiteljstvo ni vedelo, kje je prav za prav službeno mesto poedincev in tudi oblastva si čisto niso bila na jasnem katera namestitve je pri poedinah prava. Ministrski odloki se niso izvajali in so se osporjavali. Učitelje z ministrskimi dekreti so se državali na drugih mestih, osporjavali so se z vsemogočimi argumentacijami — da bi bili tam nadstevilni, pri tem so se pa prav na iste šole nameščale nove učne osebe.

Vse to je bilo na veliko škodo urejenim razmeram, je to bilo na škodo šolstvu in avtoriteti uprave.

Gotovo je, da je bila taka personalna politika preteklih dni na veliko škodo šolstva in našega stanu, da je bila nezdrava in neučelna.

Kako je danes?

Za sedanjost dobo mora ostati za nas personalna prosvetna politika še nepopolna kos papirja, ki ga bomo popisali, ko se bodo izvršila imenovanja zadnji čas objavljenih službenih mest. Opazovali bomo in beležili ter videli, koliko bomo deležni načelne personalne prosvetne politike v sedanjosti dobi in koliko bo gorj omenjenih hib.

Med objavljenimi mesti so bile tudi Križe pri Trzinu. Gotovo so kompetentni tudi družinski očeti z otroki, ki bi šolali svoje otroke v Trzinu ali Kranju. Objava prostega mesta ni bila ukinjena. Toda še pred potekom razporeda in imenovanj je bil na to mesto imenovan mlad tovariš, ki še ni dve leti na svojem sedanjem službenem mestu.

Popolnoma nič nista kriva na tem ministrstvo in oblast, na jasnem smo si v tem pogledu. Vemo, da so provzročili ta primer oni, ki so v ozadju. Zal nam je, ker bo ta primer vzbudil mnogo nejevolje med učiteljstvom. Vključ temu hočemo krepiti moralo v učiteljstvu, hočemo utrjevati vero v pravico, hočemo se boriti proti demoralizaciji in korumpiranju učiteljskih vrst in hočemo dvigati službeno moralo med učiteljstvom, kar je naša dolžnost nas vseh.

Drugo je stališče in vprašanje stanovske organizacije v takih primerih!

Edino sredstvo, ki ga ima, je obsodba in čiščenje v lastnih vrstah!

Letošnja banovinska skupščina bo morala podvzeti mere v tem oziru in se poslužiti pravice, ki jo ima po pravilih.

Drugo je, kaj se pričakuje od predstojnega razporeda glede učiteljskih nameščenj in premestitv.

Učiteljstvo si ne želi drugega, kakor da zavlada v tem pogledu enkrat ravna črta. Da bodo nemogoča imenovanja mimo banske uprave ter da se bo izvajal zadnji ministrski odlok, da bo vsakdo disciplinsko kaznovan, kdor bo vlagal prošnje in zahteval imenovanje direktno od ministrstva. Da se ne bo dajala prednost dobro preskrbljenim poročenim učiteljem na službena mesta, dokler čaka na stotine učiteljskih abiturientov na službe — brez kruha. Učiteljstvo si ne želi drugega, kakor da se strogo postopa po zakonu in veljavnih predpisih; da se bodo prvo upoštevali šolsko delo in uradni podatki ter se bodo odklanjali neuradni lajski vplivi na učiteljska nameščanja. V sedanje težke gospodarske krizi pričakuje, da se službena mesta ne bodo oddajala brez objav in možnosti potegovati se za ista tudi družinskim očetom, ki težko čakajo že leta in leta, da bi prišli v bližino srednje šole, od koder bodo lahko šolali svoje otroke, ter da se bodo v prvi vrsti za taka mesta upoštevali. Učiteljstvo pričakuje, da se bodo pri sedanjem razporedu popravile tudi vse take pogrške iz preteklosti.

S tem želimo le dobro šoli in narodu. Zato pričakujemo, da pridemo enkrat na ravno črto zdrave personalne prosvetne politike.

O naši požrtvovalnosti.

Če opazujemo vse naše javno udejstvovanje, bodisi v sedanjem ali preteklih časih vidimo, da je učiteljski stan tisti, ki dela največ. Skoraj ne najde družstva ali zadrage, kjer bi učiteljstvo ne sodelovalo. Mnogo teh ustanov se ima zabavati bas učiteljstvu, da so se povzpelo na sedanjost višino. Koliko dela in truda smo si naložili, trdim, da celo pri večji Pa zakaj? Pri vsem tem ogromnem delu za druge je učitelj kot idealist pozabil na samega sebe, na svoj družini in na svoj stan. Ni potrebno to dokazovati s statističnimi podatki, pogledimo samo malo okoli sebe, pa bomo videli, koliko dela učiteljstvo v vseh mogočih organizacijah in kako razmeroma malo v stanovskih ustanovah.

Učiteljstvo Dravske banovine je na dobrem glasu. Tovariši nam priznavajo, da imamo sreska društva, kakor tudi sekcije dobro urejene, da pri nas »ide« itd. Če pogledamo pa naše ustanove, spoznamo, da tukaj nismo imeli toliko uspehov. Vztrajno samo naše socialne ustanove, ki so vedno verno ogledalo stanovske zavednosti in socialnega čuta. Tu vidimo, da zastajamo daleč za tovariši v drugih okrajih. Ze davnno pred vojno je imel Zagreb svoj Učiteljski dom, istotako tudi Beograd, h kateremu je pristoel še po vojni Djački dom. Ljubljana še po 38-letnem zbiranju nima svojega doma. Srečnejši je v tem oziru Maribor, ki je v razmeroma kratkem času, v 10 letih pri-

V domovino Tavčarja in Cankarja.

V nedeljo 19. t. m. avtobusni izlet Ljubljana—Škofja Loka—Poljanska dolina—Ziri—Logatec—Vrhnika—Ljubljana.

Gorenja vas v Poljanski dolini.

(Jutro)

Na seji dne 3. t. m. se je soglasno odobril predlog za prireditve gori navedene krožne izletniške proge.

Program: Odhod iz Ljubljane ob 8. jutraj izpred avtobusnega postajališča pred figovcem (kavarna Evropa)

Vmesni postanki in kratki ogledi po navetu udeležencev in pristanku vodstva izleta v Škofji Loki, na Visokem, v Poljanah in v Gorenji vasi.

Na Visokem ogled višokega gradu — nekdanja last brižinskih grofov zdaj pa dvorne dame ge. Franje dr. Tavčarjeve. Ogled višokih zanimivosti, Tavčarjevega muzeja. Polkonev pri mavzoleju manom dr. Tavčarja. Kratke postanke v Poljanah, rojstnem kraju slikarjev Subicev. V Gorenji vasi skupno kosilo pri Sorliju, kopanje v Sori, odmor.

Popoldne nadaljevanje ture mimo Trebije, Fužin, žirovske elektrarne, v Ziri. Pre-

šel do njega in se tega ima po zaslugi par agilnih tovarišev, ki so s pomočjo gospodarske akcije omogočili nakup doma. Da so nam domovi potrebni, je menda prepričan vsakdo. Poleg socialnih dobrin, ki jih vsaka taka ustanova doprinese, so tudi v ugled organizaciji in stanu. — Sam vem, ko sem takoj po vojni prišel v Beograd in sem videl tamkajšnji Učiteljski dom, da mi je imponiralo delo naših tovarišev. Poleg tega sem videl še na več drugih stavbah napise, ki so mi pričali, da je bila ta ali ona ponosna stavba zgrajena iz volil rodoljubov. Uveril sem se o požrtvovalnosti naših bratov. Spomnil sem se ob tej priliki na naše mecene. Redka so pri nas volila v nacionalne ali socialne svrhe. V tem oziru bi se mi lahko od drugih marsikaj naučili.

Morda bo kdo mislil, da hočem reči, da učiteljstvo premalo žrtvuje. Ne, saj vemo, da je povprečno vsak učitelj član desetih društev, za katera izda letno velike svote, v nekaterih primerih dosega to izdatki letno celo mesečno plačo! Koliko teh dajatev za društva odpade za stanovska, pedagoška in

mu čez Rovte, slavni Logatec na Vrhniko. Sprehod k Močilniku, izviru Ljubljanice. Na Vrhniki — rojstnem kraju Ivana Cankarja (ogled rojstne hiše na Klanecu, spomenik velikega pisatelja) — poslovidni razstane pri »Lovcu«, zatem povratek v Ljubljano.

Pogoji: Udeležba za članstvo JUU in po njih vpeljane goste. Vožnja in kosilo (jutra, pečenka, 2 prikuhi, močnata jed) skupno Din 55 — za osebo. Polovico tega zneska je vplačati s prijavo v tajništvo JUU v Ljubljani, Franciškanska ulica do četrtega 16. t. m. Kasnejše prijave se bodo vpoštevale ie, v kolikor bo to dopuščal prostor v avtlu. V primeru pravočasnih prijav bo vodstvo EO preskrbelo po potrebi tudi več avtov.

Opozarjamo, da je možnost udeležbe omogočena tudi izletnikom izven Ljubljane, ker bodo avtobusi odpeljali po prihodu jutranjih vlakov. —nč— izlet do obmejnih karant. Povratek proti do-

naše socialne ustanove. Procent je majhen in zakaj? Ker smo pri vseh potrebnih pa tudi nepotrebnih društvih. Plaćujemo za nje velike davke, zato ne zmoremo za stanovska društva. Vidimo druge, samega sebe pa ne. Spominjam se na razne skupščine, ko smo se prerekali po cele ure za kakšne dajateve, ki bi bile v prid stanu. Tudi če je šlo za 1 Din, je bilo vedno dovolj tovarišev, ki so bili proti.

Potrebno je in to posebno v sedanjih težkih časih, da prenehamo z dosedanjim načinom. Ostanimo člani samo tistih kulturnih društev, ki jih vsak posameznik smatra za potrebne, druga pa opustimo. Oprimo se z večjo verno stanovskih gospodarskih in socialnih institucij. Vse, kar žrtvujemo za te, je v prid nam samim.

Na naših društvenih zborovanjih, ko govorimo že o vsem drugem, razpravljamo še o teh vprašanjih, da ne bo potrebno vedno in vedno ponavljati: »V delu in žrtvah za druge ne pozabljamo lastnega stanua«. Hočemo, da bo geslo našega dela: »Delajmo za sebe, za stan in narode!« C. H.

Šolski radio na Čehoslovaškem.

Šolski radio stopa v ČS. republiko vedno bolj in bolj v ospredje in se skuša postaviti z ostalim razvojem radiotelefonijske na prvo mesto. Sploh se pa sedaj zanimajo za šolski radio tudi oni, ki so hoteli ta velevažni šolski pripomoček vreči iz šole. Zaradi dobre organizacije in propagande šolskega radia je zbralo ministrstvo prosvete zbor dobrih delavcev, ki skupno z radiopodjetjem (Radiojournalom) v Pragi pripravljajo programe za šolsko mladino in skrbje za to, da se uvede šolski radio v vsako šolo. Zato naj bi si vsaka šola nabavila radio-prejemno postajo. Da bi se pa učiteljstvo natančno seznanilo s konstrukcijo radia in moglo s pridom izrabljati pri šolski mladini šolska izvajanja, je sklenilo ministrstvo prosvete skupno z »Radiojournalom« prirediti počitniške učiteljske tečaje radioamaterske stroke. Zato so bili v preteklih počitnicah prirejeni zadnji tečaji v Pragi, Brnu in Bratislavi. Povsod je učiteljstvo s svojo ogromno udeležbo pokazalo zanimanje za to stroko. Iz vsakega sreza je bil v ta tečaj poslan po eden učitelj, ki ima nalogo, da je sedaj referent za svoj srez in pomaga učiteljstvu pri osnovanju radio-sprejemnih postaj. Oni učitelji, ki so absolvirali ta tečaj, so si pridobili mnogo zadetnih spretnosti, poznajo razne motnje in znajo celo zgraditi radioaparati. Vendar pa so imeli ti tečaji nekaj napak, katere si je dobro zapomniti tudi pri nas, da bomo znali tudi mi kar najkoristnejše izrabiti take tečaje.

Glavna napaka, ki so jo opazili vsi posetniki, je bila ta, da ni bil tečaj voden po pedagoških, marveč po strokovnjakih. Ministrstvo je sicer napravilo vse formalnosti in

pripravilo vse potrebno, toda za vsebino tečaja je skrbel le »Radiojournal«. Ta je predložil program, ki je bil razdeljen tudi med posetnike, toda docenti ga sploh niso videli in ne poznali, tako da ni bil tečaj tak, kakor so si da nekateri zamislili. Tu je pa napaka. Zgodilo se je pa tako, da je bilo mnogo teoretičnih predavanj iz radiotelefonijske, da so nekatere partije obravnavali kar trije predavatelji, o nekaterih zadevah se pa sploh ni govorilo. Posebno so pogrešali praktičnih navodil za dobro sprejemanje. Nekateri predavatelji so se pokazali res dobri strokovnjaki, toda za praktično potrebo slušateljev, ki naj bodo tudi tehnični svetovalci šolskega radia in ker morajo imeti nadzorstvo nad sprejemnimi aparati v šolah, so povedali malo. Slušatelji so bili natančno poučeni o oddajni tehniki, malo so pa slišali o sprejemni tehniki. Na mizi so videli v njihovi nepripravljenosti vzoren sprejemni aparat, ki je mnogokrat deloval in je res lepo predvajal, a kako ga do bro ugledati in loviti postaje, pa niso vedeli. Vedeli in slišali so le, da dobro deluje in da je zelo drag. O napakah v sprejemu pa je bilo le malo povedano, a kar so gospodje povedali, je bilo največkrat le na vprašanja od strani slušateljev. — Drugi predavatelji so res lepo in zanimivo predavali — a zopet — sama teorija. Posebno dolgočasna so bila 5 in pol ure trajajoča predavanja o akustiki in dinamiki. Taka predavanja bi se lahko skrčila na 1 uro tedensko. Tako se je o tem govorilo na dolgo in široko in brez posebnega zanimanja. Ni torej zadosti, biti strokovnjak, potrebno je, da je pri takih predavanjih pedagoški.

Splošno se pa lahko reče, da so bila predavanja bolj za one, ki mislijo napraviti oddajno postajo, kakor za one, ki se zanimajo za šolski radio, za one, ki hočejo organizirati dober sprejem. Ne more vendar nihče zahtevati, da se poslušalci nauče v dveh dneh vse teorije o elektriki in pri tem še proučiti stvarino o dobrem sprejemu.

Praktično najkoristnejši je bil predvaja ni film o tehniki radia in o napakah pri sprejemanju. Ta je v resnici poučilo o teoriji in svetloval za prakso. Prav tako so bile jako

poučne ekskurzije v brnsko oddajno postajo in v atelje „Radiojournala“, ki so nadomestile mnogo suhoparnih predavanj. Zadnje ure tečaja so bile na razpolago učitelju, tajniku zbora za šolski radio v Pragi, ki je z lepimi besedami orisal pomen šolskega radia. Seznanil je slušatelje tudi s programom šolskega radia za ČS republiko, opozoril na težkoče, s katerimi se šolski radio mnogokrat srečava in pazljivo poslušal ter zabeleževal želje in nasvete udeležencev, po katerih naj bi se odsek za šolski radio ravnal.

Splošne vesti.

ZNIZANJE ČLANARINE.

Brez dvoma je štednja dobro in učinkovito zdravilo današnjih prišlek, toda to zdravilo moramo rabiti smoteno in v pravi meri, če hočemo, da nam bo koristilo. Pretirana in nepravilna štednja nam lahko več škodi kakor koristi.

S pravilno štednjo omejujemo prekomerne izdatke, ki jih lahko ali vsaj brez škode opustimo. Štednja, ki omejuje nujne in neobhodno potrebne naprave, ki ovira redno poslovanje in obratovanje, zadržuje obtoke dobrin, kar lahko povzroči še težje stanje. Ako gre štednja pri posamezniku preko najnujnejših potreb, ni to več štednja, ampak stradanje. Stradanje pa slabi organizem, mu jemlje moč in voljo za dobrotno uveljavljanje. Kakor se godi z živim organizmom, prav tako je v ustanovah in organizacijah.

Po zadnjem znižanju službenih prejemkov je marsikateri državni namestnik, posebnost oni, ki je oblagodajen z družino, prav posebno občutil trdoto besede štednja. Omejiti je moral vse količike mogoče izdatke, da bo mogel vzdržati v svojem gospodarstvu ravnotežje in ne zaide v dolgove, iz katerih je danes povratek nemogoč.

Ni nas presenetilo, ko smo čitali v društvenih poročilih predloge, naj se zniža naša organizacijska članarina, češ, da je previsoka in za člane pri obstoječih prilikah nezmagljiva. Spričlo položaja se nismo čudili takim sklepom, jih nismo precejvali, pa tudi ne podcenjevali. Da je položaj težak, da mnoge naše tovariše in tovarišice, posebno družinske očete in matere more skrb, je na dlani. Ako tak tovariš ali tovarišica potoži o članarini, kdo naj mu zameri. Prav ti tega ne store, ker se dobro zavedajo, da je organizacijski davek nujna potreba in na bogate obresti naložen kapital. Pogostokrat priporočajo in predlagajo štednjo v organizacijskih zadevah oni, ki žive udobno, ne čutijo potrebe po skupnosti in so morda prav zato njihove vezi do skupne organizacije dokaj rahle. Zavednemu in stanovske discipline prežetemu članu članarina ni previsoka. Po drobcih jo premaga, sproti jo plačuje, ker mu tako narekuje stanovska zavest in prepričanje, da je edino organizacija dvignila stan na današnjo stopnjo. Ve, da še ni na višku, zato treba organizaciji pomoči, da doseže v polni meri svoje cilje in izpolni naše želje.

Pa poglejmo predlagano štednjo nekoliko bližje.

Z našo članarino je zvezana naročnina na »Popotnika« in »Učiteljskega Tovariša«. Nekateri predlagajo ukinitve prvega, drugi omejitev slednjega. Ako ustrežemo tem željam in predlogom, podvežemo žile duhovnemu življenju v organizaciji in ostanemo zgolj kruhoborci. To bi za današnje dni sicer ne

bil neodpušljiv greh, pa mi se moramo zavesti, da ne živimo samo danes, samo sebi, da smo odgovorni za svoje delo in nedelo naši bodoči generaciji. Lahko je razdreti, kar je bilo s trdom sežidano, težko bo kedaj ustanoviti, kar smo enkrat podrl.

Razpravljali smo že o tem vprašanju. Imamo poleg organizacijskega pedagoškega glasila tudi ustanove, ki se bavijo z vzgojnimi in pedagoškimi vprašanji. Mislim na »Slovensko Šolsko Matico« in na »Pedagoško centralo«. Obe ustanovi sta sicer izven organizacijskega telesa, živita pa skoraj izključno od učiteljskih prispevkov. Ni tedaj nemogoče, da bi se iz teh korporacij in s pomočjo »Popotnika« ne dalo ustanoviti »Pedagoške matice«, ki bi bila vsemu učitelstvu, od osnovne šole do univerze, pri reševanju vzgojnih vprašanj, kar je »Mladinska Matica« naša deci. To vprašanje moramo rešiti v veliko korist nas vseh in tudi v razbremenitev organizacijskega davka, treba je le malo dobre volje pri onih, ki imajo odločati. Dokler pa tega ne uresničimo, ne moremo pogrešati lastnega pedagoškega glasila. To bi bil korak nazaj, česar zaveden član ne bo storil. Za one, ki pedagoškega glasila ne čitajo, je seveda stvar drugačna. Ti bodo ostali pri svojem sklepu in zahtevali ukinitve v svrhu znižanja članarine. Imajo z a s e tudi prav?

Omejitve izhajanja »Učiteljskega Tovariša« je bila že v razpravi na lanskim skupščini. Že prej pa se je velika večina naših društev odločilo izjavljati, naj ostane organizacijsko glasilo tednik, kakor je bil do sedaj.

Pa če se odločimo za to, da izhajaja »Učiteljski Tovariš« na vsakih deset dni, ne bomo s tem dosti, ali pa prav nič na boljše, ker bomo istočasno utrpeli precejšnjo izgubo na inseratih, ki so pretežen pomoček za vzdrževanje ravnotežja v organizacijskem gospodarstvu in proračunu. Ako odpadejo ti dodatki, bomo morali iskati novih virov za uravnoteženje proračuna, ki jih najdemo edino lahko z zvišanjem članarine.

O znižanju honorarjev moremo govoriti, ako mislimo, da so previsoki. To pa je treba na skupščini odločno povedati in tudi pokazati, komu in koliko naj se zniža. Bolj pošteno je to, kot razna namigavanja po društvih in iznašanja neresničnih podatkov. Tudi demagogija v tem pogledu se bo ubila sama!

Moremo tudi znižati, boljše zmanjšati izdatke za pisarniško osebje in upravne stroške. S temi znižanji pa moramo istočasno omejiti dosedanje intenzivno delo v organizaciji. Če pa je ta omejitev v najtežjih časih, ko je treba delati z vso intenzivnostjo na vseh koncih in krajih, umestna, da ne rečemo pametna, je pa vprašanje, o katerem more odločati le oni, ki ima globok vpogled v organizacijsko delo in današnji položaj.

Kolikor poznamo današnje delavce pri organizaciji, vemo, da ni njih cilj nagrada. Ako bi to bilo, bi že davno ne bilo nobenega več blizu, ker bi za tako delo dobili drugje boljše honorar.

Pa recimo, da pristopimo k predlagani štednji — znižanju članarine. Ni nemogoče. Morda dosežemo znižanje organizacijske davka za kak dinar mesečno. Če dobro privijemo tudi poldrugi dinar, morda celo dva, ako gremo do skrajnosti.

Vprašamo: Kaj bo s tem pomagano posamezniku? Koliko škodo bo trpela celokupnost, o tem pa naj razmišljajo oni, ki smatrajo, da je prekomerna in nepreudarna štednja organizaciji potrebna! Vprašati se pa moramo pri tem tudi o tem, ali smo enako postopali tudi napram drugim društvom in zakaj skušamo izpodžgati in oslabil najprej ono, kar nam je še v današnjih časih edino sredstvo, ki ga imamo v obrambi svojega stanu in ki nas edino skuša dvigniti in vzdržati, da ne razpogajajo časi z našim stanom tako, kakor bi lahko, ako bi ne imeli nikogar, ki bi nas ščitil in branil ter se boril za nas!

ZATVORITEV RAZREDOV

z manjšim številom otrok kakor jih predpisuje člen 51. zakona o narodnih šolah.

Minister prosvete je s svojim odlokom z dne 17. maja 1932, O. N. Br. 37105 odredil glede zatvoritve razredov, ki nimajo po členu 51. zakona o narodnih šolah doseženega števila otrok nastopno:

»Primitio sam da neke Kraljevske banške uprave primenjuiči § 51. zakona o narodnih šolah ne vode dovoljno računa o interesima škole niti se obziraju na budetom određeni broj učiteljskih mesta, te su u mnogim gradovima i drugim mestima sa povoljnijim prilikama za život otvorile po osnovnim školama odeljenja sa 25 do 30 učenika samo zato da bi se zadovoljile želje i interesi pojedinih učitelja da se zaposle u tim školama, dok su u velikom broju sela ostale škole bez učitelja cele školske godine ili su u njima radili pojedini nastavnici sa 100 in više učenika.

Da bi se ova štetna praksa prekinula u korist celokupnog narodnog prosvetovanja, jer i u buduću zbog sve većeg broja učenika neće biti dovoljno učitelja

narednjem:

da se u osnovnim školama sa dva i više odeljenja zatvore sva odeljenja koja nemaju maksimalan broj učenika, koji predviđa § 51. Zakona o narodnim školama i da se takva odeljenja ne smeju više otvarati. Isto tako, ako se u toku školske godine u nekom odeljenju smanji broj učenika ispod predviđenog maksimuma, odeljenje će se odmah zatvoriti.

Učitelji, koji zbog ovoga ostanu nezaposleni, podneće redovnim putem molbe za premeštaj, a one, koji to ne učine, nadležni organi predložice za premeštaj po potrebi službe

Kraljevske banške uprave preduzeće potrebne mere da se ovo naređenje u svemu izvrši i buduću po njemu postupaju, a prema odgovornim organima, koji se o njega ogreše, postupiću strogo po zakonu.

Po citirani odredbi ministristva prosvete je ukiniti na dvorazrednicah in večrazrednicah razrede, ki ne dosežajo po čl. 51. zakona o narodnih šolah predpisanega števila otrok. Citirani član zakona pa določa, da razred z enim odlokom, t. j. eno šolsko leto, ne sme

praviloma imeti nad 50 učencev, a razred z več oddelki, to je: z več šolskimi leti, ne nad 40 učencev.

Odlok ministra prosvete bi bilo tolmačiti tako, da se ukinejo razredi z enim šolskim letom, v katerih ne presega število otrok od 25—30, odpade pa ukinitve razredov z več oddelki, kajti določitev v zakonu je maksimirana glede števila učencev z ozirom na težje in napornejše delo z več oddelki. Da je v praksi stremeti za znižanjem maksima v razredih z več oddelki, sledi tudi iz člena 17. zakona o narodnih šolah, ki določa ustanovitve enorazrednice s 30 šolobveznimi otroki.

Na šolah, kjer razred z enim šolskim letom (to je na višje organiziranih šolah), ne bo štel nad 30 otrok, bi bilo postopati po ministrijski odredbi. Pri tem pa bo upoštevati pri združevanju razredov z enim šolskim letom v razredu z dvema šolskima letoma, da se ne prekorači v zakonu določenega maksimuma 40 učencev. Tam pa, kjer naj se združijo razredi istega šolskega leta, t. j. vzporednice, bo treba upoštevati tudi določila § 51. zakona o narodnih šolah (50 učencev) poleg tega pa še določila zakona o zdravstveni zaščiti dece, z dne 30. avg. 1930, ki določa v čl. 14. al. 2. sledeče: Učilnica, največ za 50 učencev, mora imeti 5 m² prostora za vsakega učenca s tem, da ne sme biti daljša od 9 m niti širša od 7 m, višine pa najmanj 4 m.

Iz navedenega sledi, da bo treba pri izvajanju uredbe ministristva prosvete upoštevati zadevna določila zakona o narodnih šolah in zakona o zdravstveni zaščiti učencev.

— Vlaganje prošnje za premostitve neposredno ministristvu prosvete ni dopustno. Kraljevska banska uprava je objavila nastopni odlok: Vključ ponovnim prepovedim po ministristvskih odlokih O. N. Br. 87521/1930 (tuur. IV. No. 22295 z dne 10. decembra 1930), O. N. Br. 87571/1931 (tuur. IV. No. 17657/1 z dne 9. dec. 1931) ter O. N. Br. 4634/1932 (tuur. IV. No. 2473/1 z dne 4. februarja 1932) se dogaja, da se učitelji(-ce) še vedno obračajo s svojimi vlogami (zlasti prošnjami za premostitev) neposredno do ministristva prosvete. — Proti krivicem se bo v bodoče uvedlo disciplinsko postopanje.

Vsi zavedni in disciplinirani učitelji iskreno pozdravljamo ta prepotrebni odlok in le želimo, da ga oblasti izvajajo proti kršilecem z vso doslednostjo, kar bo Udruženje vedno podpiralo, pa naj so direktno ali indirektno prizadeti. Še občutljivejša naj zadene one, ki skušajo doseči ugodnosti po raznih ovinkih in se v ta namen poslužujejo vsemogočih posredovanj raznih osebnosti. Učitelstvo prizna za edino pravilno pot to, da se obravnava le one prošnje, ki so vložene po redni službeni poti. O rešitvi teh naj pa odločajo le odgovorne upravne oblasti na osnovi zakonitih predpisov.

— Omejitev podpor iz banovinskih sredstev. Kr. banska uprava objavlja: Pri sestavi banovinskega proračuna za leto 1932/1933 je kr. banska uprava upoštevala izredne gospodarske razmere in proračun izdatkov prilagodila dohodkom, ki jih je bilo v teku proračunskega leta pričakovati. Odprava banovinske trošarine na vino in žganje v času, ko je novi proračun že bil v veljavi, in pa splošno, sedanje gospodarsko stanje, ima za posledico, da banovinski dohodki zaostajajo za proračunskimi zneski. To dejstvo je vzrok, da kraljevska banska uprava ne bo mogla v celoti izvrševati načrtanega programa in zlasti ne more podeljevati podpor v obsegu, kot je v

Vse muzikalije se dobe v knjigarni Učiteljske tiskarne. Prospekte raznih edicij pošilja na zahtevo brezplačno.

LISTEK

Gospodarsko premišljevanje.

Pred nekaj tedni mi je rekel velezaslužni kmetijski strokovnjak, da je kmetijske krize krivo tudi to, da naš kmetijski gospodar vse preveč dela z motiko in vilami pa premalo s svinčnikom. Imel je prav, kajti večina naših posestnikov premalo računa, premalo primerja izkupiček s stroški, tako da tudi oni, ki bi hoteli umno gospodariti tega ne morejo, ker jim večina brezbriznežev narekuje prodajno in nakupno ceno; k temu pa še pride javnost, ki meni, da sme pač uradnik, delavec, industrijalec, obrtnik zahtevati plačilo za svoje delo, da pa more biti kmet zadovoljen s tem, kar dobi, ne glede na to, da je tudi on vložil v svoje gospodarstvo kapital, da dela od zore po zvezo v noč, da trpi sam ves riziko vremenskih in drugih neugod.

To stašče javnosti se je pač prejasno izkazalo lani o priliki mesarskih procesov. Cene živini so padale in padale, meso pa je ostalo vedno enako drago, dokler se ni zganihla oblast ter tirala mesarje pred sodišče. Vsa javnost je bila razburjena, kajti postavljeno je bilo pač vprašanje, kdo naj ima koristi od padca živinskih cen ali mesar ali konzument; to pa je bilo vsem jasno, da mora kmet izgubiti pri živini; o tem ni bilo vredno niti razmišljati. — Kakor pri mesu tako je bilo tudi pri vinu, pri hmelju in drugod. Kaj zato, če cene padajo pod produkcijske stroške, kmet naj bo zadovoljen, da sploh kaj dobi, saj ni treba, da se tudi njemu amortizirajo investicije, saj njega delo nič ne stane, naj bo zadovoljen, da ima zagotovljeno prehrano, pa čeprav še tako skromno prehrano. Kako drugače računati javnost z investicijami kakega obrata in z delom navadnega delavca! Kriv pa si je tega kmet sam, predvsem naš kmet,

ki se ne zaveda, da je njegovo delo najmanj toliko vredno, ko delo vsakega drugega delavca, da je njegovo gospodarstvo ravno toliko vredno ko vsaka obrt.

Pa si pogledimo, koliko ceni kmet svojo posest. Res je, hvala Bogu, da je tako, so kmetje, ki komaj žive v svoji skromnosti, pa bi svoje zemlje ne prodali za noben denar. Če jo pa prodajajo, vidimo, da se prodaja en hektar nekako za 10.000.— Din, torej en kvadratni meter za en dinar. Bože mili! Grem v kavarno, popijem črno kavo in plačam toliko kakor za štiri kvadratne metre plodne zemlje! Pride vesela družba, zloži za šefan vina v predmetni krčmi in plača zanj dvajset kvadratnih metrov sveta!

Vino, to je seveda še posebno poglavje! Neprenehoma tarnamo, da nima cene. Pa ga znamo ceniti mi? Naša vina so večinoma težka, močna vina. Telo dobi od njih posebno moč, dokler jih uživamo v pravi meri. A nas premagajo brž, ko jih uživamo preveč. Iz tega pa si ne napravimo točnega računa, da bi spoznali, da so naša vina zdravilna vina, da imajo do neke mere zdrnilno moč, da pa na drugi strani zdravil ne bomo vlivali po vrh v vase in v druge, ko jih silimo k pijanosti. In naše vinogradništvo peša ravno radi tega, ker mi svojega vina ne cenimo dovolj. Kar je slabih vinogradov, ki jih bilo treba opustiti, da ostanejo samo dobra vina, ki jih je pa ceniti kot medicino. Seveda, vi skumujete, in povem takoj, da tudi sam ne bom opustil svojega s'abega vinograda, zato, ker me silijo, da obdržim vinograd, moji sosedi. Oni imajo vina, da ga ponujajo vsakomur, predvsem pa svojim delavcem kar v vrh, tako ne morem ostati brez vina, ker bi se ljudje ogibali moje hiše in delavci bi navzlic manjši plači rajši delali pri sosedu. Tako smo povezani, da radi soseda moramo grešiti tudi sami. Edino težke gospodarske prilike nas bodo prisilile, da bomo lastno vino bolj spoštovali. Svet kritika polagoma, a vztrajno; sedanja vinska kriza ni začetek, marveč je le člen v tej verigi. ... Ker sestavljati brezalkoholne pijače, prišla je prohibicija, to je prepoved razpečavanja alkohol-

nih pijač, v Združenih državah ameriških in na Finskem. Treznostno gibanje se širi, gospodarsko stanje pa ubija slabo produkcijo, dobra vina pa bodo vzdržala in ohranila svojo ceno ne kot pijača za vsakodnevno žejo, marveč kot zdravilno in krepijo sredstvo v posebnih prilikah, v boleznih in starosti. Na nas pa je, da se tega zavedamo, kam gre pot, da ne tožimo današnjega dne za grehe preteklosti in da razumemo razvoj v bodočnost.

A. Debenak:

Mladina in časopisje.

Že dolgo časa sem opazoval, da se na višji stopnji mladina zelo zanima za časopise. Mnogim so mladinske priloge zelo všeč, radi jih prebirajo in zbirajo, da posamezni letniki drugujejo »Našem Rodu«, »Sadjarju« in vrtnarju, »Čebelarju« in drugim listom, ki vise v razredu in katerih se lahko vsak poslužuje v odmorih ali se izposojuje na dom. Za dnevni časopis se kar pulijo in se mnogokrat primeri, da pridejo po šoli in ob nedeljah po njega. Vsekakor zanimivo in razveseljivo dejstvo.

Žeja, žeja...

In kako dosledno ga prečitajo, zanima jih z eno besedo: vse. Trenutno jim je n. pr. Kitajsko-japonski problem zelo aktualen in se v razredu, kjer se iz zemljepisja ta snov obravnava, dajo prav lepo po časopisu zagrabiti pereči gospodarski, kulturni in socialni problemi, za katere najdem v mladini veliko razumevanje, ker je v njej svet, ki prihaja in je zato pravilno, da jo usmeri v bodočnost. In aktualnih problemov je več, tudi za bodočnost! (Seveda bi naši časopisi vsebinsko in oblikovno več nudili!)

Zopet pa je nekaj tukaj, kar je izšlo iz njih samih. Kaj vidijo v naših časopisih?

Samo sramoto, same senzacije, razne afere, ki gredo z užitek od ust do ust, pa o ubojstvih in žalostnih primerih političnega življenja itd. itd. S takimi stvarmi se mnogi

kar posladkajo in uživajo do izživiljanja. Včasih kar posebne izdaje s takimi vestmi na prvem mestu, pa še s povečanimi in debelimi črkami.

Sami vzori zla in neplemenitosti in se tako ni čuditi, ako se mladini iz vsega tega izvije povsem kriva predstava o družbi. V tem je vzgojno velika negativnost. Seveda bi pa bilo čisto kaj drugega, ako bi časopisje usmerjalo mladino v plemenitost in ji vsaj pokazalo življenje tako kot je, vsaj nepristransko! Tako bi se ji vzgojno pomagalo, pa ne samo njej, ampak tudi najširšim narodnim plastem. Pa do tega smo še daleč. In to bo moralo biti slej ali prej, ker že osnovnošolska mladina čuti odpor, v sebi pa nosi kali drugačnega gledanja na življenje.

Idealno bi seveda bilo imeti časopis za mladino in pa, da bi vse drugo časopisje bilo umerjeno v tisto, kar je omenjeno. Eno le je: takšni kot so danes, ne ustrezajo. Morali bodo že enkrat izvršiti svojo preobrazbo, da bo njih način pisanja odgovarjal vzgojnemu prizadevanju.

Ze denekaj časa sem si večkrat mislil, kako bi bilo, ako bi n. pr. »Naš Rod« na nek primeren način prevzel to nalogo s tem, da bi imel posebno časopisno rubriko, v kateri bi seznanjal mladino z najrazličnejšimi gospodarskimi, socialnimi in drugimi važnimi dogodki. Ne mislim pri tem, da bi se ji postreglo z raznimi brezpomembnimi informativnimi novicami: kje in kdaj je bila kaka veselica, vaja gasilnega društva, kje so dobili nove zvonove, ustanovili ne vem kaka potrebna društva in tista sijajna in za mizo osnovana poročila iz raznih krajev, po katerih bi človek sklepal, da jim kar cvete kultura in vse drugo...? Ne, to je navlača brez vsakega jedra!

Seznajalo bi se jo s stvarmi, ki imajo res vsebino in važnost, posebno na bodočnost, da bi tako znali polagoma zgodovinski misliti in presojati. In o raznih državljanskih stvareh. Saj je tega mnogo!

Mislím, da bi se dalo izvesti. Pa ustreglo bi se vsekakor!